

درس هفتم: معلوم و مجهول

در فارسی فعل مجهول با فعل کمکی (شد) ساخته می شود.

زد ← زده شد   می زند ← زده می شود

در فعل معلوم، فاعل معلوم است ولی در مجهول فاعل ناشناس است.

علی در را باز کرد . فاعل علی است

« در باز شد » فاعل مشخص نیست

مجهول ماضی در عربی:

یک حرف مانده به آخر را (ـِ) کسره می دهیم و حروف متحرک قبل از آن را ضمه می دهیم

ضَرْبَ = زد ← ضَرْبٌ = زده شد   أَنْزَلَ = نازل کرد ← أَنْزَلَ = نازل شد

خَلَقَ = آفرید ← خَلِقَ = آفریده شد   اسْتَحْدَمَ = به کار گرفت ← اسْتَحْدِمَ = بکار گرفته شد

مجهول در مضارع:

در مضارع یک حرف مانده به آخر رافتحه می دهیم و اولین حرف را ضمه می دهیم.

يَضْرِبُ = می زند ، يُضْرَبُ = زده می شود   يُنْزِلُ = نازل می کند ؛ يُنْزَلُ = نازل می شود

نکته: بعد از فعل مجهول نایب فاعل می آید که مانند فاعل مرفوع است.

مانند: يُعْرِفُ الْمَجْرَمُونَ بِسِيْمَاهُمْ.   وَوَجَدَتْ أَعْشَابٌ طَبِيَّةً عَلَى الْجَبَلِ.

انواع فاعل و نایب فاعل:

(۱) اسم ظاهر   (۲) ضمیر بارز   (۳) ضمیر مستتر

جمله ای که با فعل شروع شود . جمله فعلیه است .

جمله فعلیه = فعل + فاعل + مفعول

فاعل : اسم مرفوعی است که بعد از فعل می آید . در ترجمه انجام دهنده کار است و بر سه قسم است

(۱) اسم ظاهر : ذَهَبَ المعلمُ إلى المدرسة ذَهَبَتِ المعلمةُ إلى البيتِ

فاعل اسم ظاهر   فاعل اسم ظاهر

(۲) ضمیر بارز: کلیه ضمایری که در صرف فعل ماضی ، مضارع و امر به فعل می چسبند (ضمایر متصل مرفوعی) فاعل ، ضمیر بارز هستند .

ماضی : ذَهَبَا - ذَهَبُوا ، ذَهَبْتِ ، ذَهَبْتِ ، ذَهَبْتِ - ذَهَبْتِ - ذَهَبْنَا - فاعل ضمیر بارز
مضارع : يَذْهَبُونَ ، يَذْهَبِينَ ، يَذْهَبَانِ ، تَذْهَبِينَ ، يَذْهَبْنَ ، تَذْهَبْنَ
امر : اذْهَبِي - اذْهَبُوا

الف) مفرد مذکر و مفرد مؤنث غایب ماضی و مضارع جایز الاستتار

ب) متکلم وحده ومع الغير و مفرد مذکر مخاطب مضارع و اولین صیغه امر و نهی
ضمیر مستتر (پنهان) مخاطب ، واجب الاستتار

الف) در صیغه های مفرد مذکر و مفرد مؤنث غایب ، اگر اسم مرفوعی بعد از فعل بیاید فاعل اسم ظاهر است و اگر اسم مرفوعی نیاید فاعل هو ، یا هی مستتر است .

ذَهَبَ المعلمُ إلى المدرسة   ذَهَبَتِ المعلمةُ إلى المدرسة
فاعل   فاعل

المعلمُ ذَهَبَ إلى المدرسة   المعلمةُ ذَهَبَتِ إلى المدرسة
فاعل هو مستتر   فاعل هی مستتر

يَذْهَبُ المعلمُ إلى المدرسة   تَذْهَبُ المعلمةُ إلى المدرسة
فاعل   فاعل

المعلمُ يَذْهَبُ إلى المدرسة   المعلمةُ تَذْهَبُ إلى المدرسة
فاعل هو مستتر   فاعل هی مستتر

ب) متکلم وحده ومع الغير و مفرد مذکر مخاطب مضارع و اولین صیغه امر و نهی مخاطب واجب الاستتار می باشد .

أَذْهَبُ   اذْهَبُ   أَنْتَ تَذْهَبُ   أَنْتِ تَذْهَبُ   لَأَذْهَبُ
فاعل انت مستتر   فاعل انا مستتر   فاعل انت مستتر   فاعل انت مستتر   فاعل انت مستتر

نکته ۱) فاعل در مخاطب و متکلم ضمیر است نه اسم ظاهر

ذَهَبْتُ	أَذْهَبُ	ذَهَبْتُ	تَذْهَبُونَ
فاعل	انا مستتر	فاعل	فاعل

نکته ۲) در ۶ صیغه غایب فعل اول جمله مفرد می آید بشرطی که فاعل اسم ظاهر باشد .

اما اگر ، فعل بعد از انجام دهنده کار بیاید یعنی جمله اسمیه شود ، فعل با اسم قبل از خود مطابقت میکند .

التلميذُ ذَهَبَ (يَذْهَبُ)	التلميذةُ ذَهَبَتْ (تَذْهَبُ)
التلميذانِ ذَهَبَا (يَذْهَبَانِ)	التلميذتانِ ذَهَبَتَا
التلاميذُ ذَهَبُوا (يَذْهَبُونَ)	التلميذاتُ ذَهَبْنَ
مبتدا خبر	مبتدا خبر

مفعول به : همان (را) در ترجمه فارسی است ، اسم منصوبی ___ است که بعد از فعل و فاعل می آید و به دو صورت است

الف) اسم ظاهر: ضَرَبَ اللهُ مَثَلًا	كَتَبَ التلميذُ الرِّسَالَةَ لِمُعَلِّمِهِ
فاعل مفعول	فاعل مفعول

ب) ضمیر متصل منصوبی و مجروری:

ضمایر:	ه هما هم كَ كما کم	ی ، نا /	اگر به فعل بچسبند مفعول به و مبنی هستند
ضَرَبَكَ المَعْلَمُ	ها هما هُنَّ كِ كما كُنَّ	سألتُهُ	
مفعول به فاعل	يَأْمُرُنَا الشَّيْطَانُ	فاعل (ضمیر بارز) مفعول به (ضمیر)	

نکته ۱) اگر مفعول ضمیر متصل باشد (ه - هما - هم .... ی - نا) و فاعل اسم ظاهر ، مفعول بر فاعل مقدم می شود .

نَادَتْنِي أُمِّي	أَخَذْتَنِي الغَلَّةُ	يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ
مفعول فاعل اسم ظاهر	مفعول فاعل اسم ظاهر	مفعول فاعل اسم ظاهر

نکته ۲): نایب فاعل نیز دقیقاً مثل فاعل هست با این تفاوت که بعد از فعل مجهول می آید.

فن الترجمة:

در سال قبل با ترجمه ترکیب های (مزرعتنا الكبيرة) آشنا شدید، که مضاف الیه ضمیر بود. اکنون با ترکیبی آشنا می شوید که مضاف الیه اسم است نه ضمیر .

فريقُ المدرسةِ الفائزُ تيمِ برنده مدرسه
م الیه صفت

حَقِيبَةُ سَعِيدِ الْجَمِيلَةِ كَيْفِ زِيَايِ سَعِيدِ
م الیه صفت

التمرین الاول عين الصفة و المضاف الیه ، ثمَّ ترجمِ العبارات .

(۱) مزرعة الجارِ الكبيرة (۲) ... و على عبادِ اللهِ الصالحينَ

(۳) اعماله الصالحة (۴) بجيوشه العظيمة .

(۵) .... رَبِّكَ العظيم (۶) رَبِّي الأعلى

(۷) طَلَّابُ المدرسةِ الْمُجَدِّونَ (۸) شجرة البستانِ الكبيرة

التمرین الثاني: عَيِّنِ الافعال المجهولة:

يُعَلِّمُ يُخْرَجُ أَسْتُخْدِمُ يُشَاهَدُونَ قُطِعَ

تست های چهار گزینه ای درس هفتم

عربی دهم انسانی

۱. عَيْنِ الصَّحِيحِ. "كَانَ الْإِنْسَانُ يَسْتَفِيدُ النَّفْطَ كَوَقُودٍ وَ يُعَالِجُ الْأَمْرَاضَ الْجَدِيَّةَ بِوَسِطَتِهَا."

- (الف) انسان از نفت به عنوان سوخت استفاده می کند و بیماری های پوستی به وسیله آن درمان می شود.
(ب) انسان از نفت به عنوان سوخت استفاده می کرد و به وسیله آن بیماری های پوستی را درمان می نمود.
(ج) نفت به عنوان سوخت برای انسان کاربرد دارد و بیماری های پوستی را درمان می کند.
(د) انسان از نفت به عنوان سوخت استفاده کرد و بیماری های پوستی را به وسیله آن درمان کرد.

۲. عَيْنِ الْعِبَارَةِ الَّتِي لَيْسَ فِيهَا خَطَأٌ.

- (الف) حُصِدَ الرَّزُّ فِي فَصْلِ الْخَرِيفِ : برنج را در فصل پاییز درو کردند.
(ب) إِصْنَعُوا جِهَازاً لِتَقْلِيلِ اسْتِهْلَاكِ الْكَهْرَبَاءِ : وسیله ای را برای کاهش مصرف برق ساختند.
(ج) يُطَبَّخُ طَعَامٌ طَيِّبٌ فِي الْمَطْعَمِ : غذای خوبی در رستوران پخته می شود.
(د) اسْتَعْرَقَ حَفْرُ الْبَيْتِ وَقْتاً طَوِيلًا : کندن چاه زمان زیادی می خواهد.

۳. مَا هُوَ الصَّحِيحُ. "الْمُهَنْدِسُونَ يُقَلِّلُونَ الضَّغْطَ لِیَسَهِّلَ نَقْلَ النَّفْطِ لِلتَّصْدِيرِ."

- (الف) مهندسان با کاهش فشار، انتقال نفت را برای صادرات آسان می کنند.
(ب) مهندسان فشار را کاهش دادند و انتقال نفت را تسهیل نمودند.
(ج) مهندسان فشار را کاهش می دهند و انتقال نفت را برای صادرات آسان می شود.
(د) مهندسان فشار را کاهش می دهند تا انتقال نفت را برای صادرات آسان شود.

۴. مَا هُوَ فِيهِ الْخَطَأُ لِجَمْعِ الْكَلِمَاتِ.

- (الف) المَوَائِي : المَوَائِنَات / مَحَطَّة : مَحَطَّات
(ب) مَصْفَى : مَصَافِي / بَيْتْر : أَبَار
(ج) بَلَد : بُلْدَان / أَنْبُوب : أَنْبَابِيب
(د) عَطْر : عَطُور / دَوَاء : أَدْوِيَة

۵. عَيْنِ الصَّحِيحِ لِلْفَرَاعِينِ. "نَفَقَةُ نَقْلِ النَّفْطِ بِوَسِطَةِ ..... عَبْرَ ..... أَقْلٌ مِنْ نَقْلِهِ بِنَاقِلَاتِ النَّفْطِ."

- (الف) المُنْحَدَرَات - المَبِيدَات
(ب) الأَنْبَابِيب - المُنْحَدَرَات
(ج) المُنْحَدَرَات - الأَنْبَابِيب
(د) الأَنْبَابِيب - المَبِيدَات

٦. في أيّ عبارة جاء الفعل المجهول.

- الف) يُفْلِحُ الصَّادِقُونَ فِي شُؤُونِهِمْ.
ج) هَاتَانِ الْقَبِيلَتَانِ يُخْرَبُونَ بُيُوتَنَا.
ب) يُرَحِّبُ النَّاسُ بِهِ بِسَبَبِ عَدَلْتِهِ.
د) تُرْفَضُ الْهَدَايَا الَّتِي جَاءُوا بِهَا.

٧. عَيِّنِ العبارة التي ليس فيها الفعل المجهول.

- الف) يُنْزِلُ الْمَطْرُ لِيُصْبِحَ الْأَرْضُ مُخْضِرَّةً.
ج) يُكْتَبُ الصِّيَامُ عَلَى الْمُسْلِمِينَ.
ب) يُعْرَفُ دِينُهُمْ بِإِخْلَاصِهِمْ.
د) يُحْتَرَمُ الْمُعَلِّمُونَ فِي حَفَلَةِ التَّكْرِيمِ.

٨. ما هُوَ الصَّحِيحُ لِلْفَرَاغِ. " يُحَدَّرُ ..... مِنْ حَفْرِ أَرْضِهِمْ لِلزَّرَاعَةِ. "

- الف) الْمُوَاطِنُونَ   ب) الْمُوَاطِنِينَ   ج) الْمُوَاطِنَانِ   د) الْمُوَاطِنِ

٩. ما هُوَ الصَّحِيحُ فِي مَجْهُولِ هَذِهِ الْعِبَارَةِ. " اِغْتَنِمُوا الْفُرْصَةَ مِنْ وُصُولِهِ. "

- الف) اِغْتَنِمُوا الْفُرْصَةَ مِنْ وُصُولِهِ.
ج) اِغْتَنِمُوا الْفُرْصَةَ مِنْ وُصُولِهِ.
ب) اِغْتَنِمْتُمُ الْفُرْصَةَ مِنْ وُصُولِهِ.
د) اِغْتَنِمْتُمُ الْفُرْصَةَ مِنْ وُصُولِهِ.

١٠. في أيّ عبارة ليس الفاعل أو نائب الفاعل مُسْتَتْرَأً.

- الف) جَهَّزَ الْقَاعَةَ لِامْتِحَانِ.
ج) اَغْلَقَا بَابَ حَافِلَةِ الْمَدْرَسَةِ.
ب) هَذَا الْكِتَابُ قُرِئَ فِي اللَّيْلَةِ.
د) نَحْنُ نَقْدِّمُ فِي الدَّرَاسَةِ الْجَامِعِيَّةِ.